

12.9.2017

Opetus- ja kulttuuriministeriö, ylijohtaja Tapio Kosunen
Opetus- ja kulttuuriministeriö, ylijohtaja Mika Tammilehto
Opetushallitus, Osaamisen ennakkointifoorumi

KANNANOTTO TOIMITTAJAKOULUTUKSEN NEUVOTTELUKUNNAN EHDOTUKSEEN JOURNALISMIN JA VIESTINTÄALAN OSAAMIS- JA KOULUTUSTARVESELVITYKSEKSI VUOSILLE 2016-2021

Media-alan murros myllertää alan yrityksiä ja vaatii alalla toimivilta asiantuntijoilta uudistumista ja innovatiivisuutta. Taustalla on digitalisoituminen ja teknologioiden kehittyminen tavoilla, jotka muuttavat paitsi liiketoimintaa myös työtä ja elämää yleisemmin. Kyse on kattavasta integraatiosta, joka ulottuu sosiaalisista yhteisöistä analytiikkaan ja mobiilista pilveen. Jakelukanavien ja toimintaympäristön nopea muutos edellyttää media-alalta uudistumiskykyä, uudenlaisia konsepteja, ajattelua ja osaamista.

Alan uudistuminen haastaa myös alalle perinteisesti kouluttaneita yliopistoja ja ammattikorkeakouluja suuntaamaan koulutusta alan kehittymistä edistävästi. Muuttuvasta toimittajan työstä onkin tehty hyvä selvitys (Hämäläinen, Aalto-yliopisto, 2014), jossa pinnalla ovat toimitustyön kehittämiin kohdistuvat teemat. Myös Malmelin ja Villi (2015) kuvaavat erinomaisesti, miten mediatyössä ”korostuvat työtehtävien monipuolistuminen, toimintojen välinen yhteistyö, kaupallinen ajattelu sekä vuorovaikutus yleisön kanssa”.

Media-ala työllistää monenlaisia osaajia. Toimittajat/journalistit ovat yksi ryhmä ja sellaisena kovin heterogeeninen, sillä toimittajan töihin tullaan monenlaisilla taustoilla ja koulutuksilla varsinaisten ”toimittajakoulujen” ulkopuoleltakin. Samaan aikaan journalistisen koulutuksen saaneet ammattilaiset työllistyvät laajasti viestinnän alan töihin esimerkiksi yritysten ja julkisyhteisöjen palvelukseen. Myös yrittäjyys kasvattaa suosiotaan. Kulttuuriala ja luovat alat, joihin media-alakin kuuluu, ovat EU:n kolmanneksi suurin työnantaja ja kuuluvat Euroopan talouskasvun voimapesiin. Niiden liikevaihto on yli 535 mrd. euroa ja ne työllistävät suoraan yli 7 miljoonaa ihmistä – enemmän kuin metalli- ja terästeollisuus ja viisi kertaa enemmän kuin tietoliikenneala.

Toimittajakoulutuksen neuvottelukunta on esittänyt kesällä 2016 opetus- ja kulttuuriministerille selvitettäväksi viestintäalan ammattikuvia ja koulutustarpeita sekä valmistuvien työllistymistä koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Lisäksi neuvottelukunta haluaa tavoitteet tutkintojen määrälle.

Toimittajakoulutuksen neuvottelukuntaan kuuluu kolme yliopistoa ja kolme journalistisesti painottunutta ammattikorkeakoulua. Journalismi ja toimittajakoulutus eivät ole oma selkeä alansa. Journalistista koulutusta toteutetaan eri tiedekunnissa (yhteiskunta-, humanistiset ja valtiotieteet) ja amk-sektorilla journalismi kuuluu medianomikoulukseen, joka sisältää kaikki media-alan ammattikuvat. Myös koulutuslaluokittelut poikkeavat eri sektoreilla. Vuosien 2007-2015 välillä medianomikoulutus on päätynyt kuudesta ammattikorkeakoulusta ja aloittaneiden opiskelijoiden määrä on laskenut n. 340:lla eli 40 prosenttia. Viestintä- ja informaatioalan koulutuksesta merkittävä osuus on toisella asteella.

Korkeakoulujen vuoteen 2021 voimassa olevissa tavoitesopimuksissa on määritetty jo tutkintokatot aloittain. Korkeakouluilla on autonomia profiloida koulutussisältöjä omien painotustensa mukaisesti tutkintokorien sisällä ja tutkinnonanto-oikeuksiensa puitteissa. Korkeakoulujen tulosrahoitusmalli ohjaa niitä jo tällä hetkellä toteuttamaan alan tarpeisiin ja mitattaviin arvoihin, kuten työllistymiseen ja valmistuneiden tyytyväisyyteen, perustuvaa koulutusta.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n kulttuurialan kehittämisryhmä katsoo, että selvityksen tekeminen toimittajakoulutuksen neuvottelukunnan esittämällä fokuksella ei tuota tarkoituksenmukaista tietoa koulutuksen kehittämiseksi. Mikäli Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Osaamisen ennakointifoorumi katsovat tarpeelliseksi selvityksen tekemisen, kannustaa Arene selvityksen tekemistä tulevaisuus- ja osaamistavoitteisesti, esimerkiksi vuoteen 2030 asti koko media-alaa rajapintoineen tarkastellen. Työelämälähtöisen selvityksen painopisteessä tulisi olla monimediaisen viestinnän muuttuvat työroolit ja poikkialaiset ansaintamallit sekä niihin liittyvät osaamistarpeet.

Mikäli selvityksen tekemiseen päädytään, Arene ry suosittaa selvitysmiehen nimeämistä toimittajakoulutusta tarjoavien korkeakoulujen ja alan edunvalvontajärjestöjen ulkopuolelta, esim. Aalto-yliopistosta. Vaihtoehtoisesti selvitystyöhön tulee nimetä työryhmä, jossa on edustettuna tulevaisuuden tutkimuksen osaaminen sekä mediakentän ja medialiiiketoiminnan asiantuntijoita laajalaisesti. Selvitystyötä kannattaa jatkaa alalta tehdyn tuoreen tutkimuksen pohjalta.

toiminnanjohtaja Riitta Rissanen
Arene ry

rehtori Vesa Taatila
Arene ry, kulttuurialan kehittämisryhmä

Viitteet

Hämäläinen S. (2014). Kartoitus toimitustyön osaamisen kehittämisestä media-alan murroksessa – raportti. Aalto PRO.

Malmelin N. ja Villi M. (2015). Media-johtaminen. Näkökulmia uudistuvaan media-alaan. Gaudeamus.

”Pääkaupunkiseudun koulutus ja osaaminen – kohti vuotta 2030” (2015). PKS Ennakointi.

Creating growth: Measuring Cultural and Creative markets in the EU (2014), EY.